

ПОШИРЕННЯ ГОЛИХ АМЕБ У ЦЕНТРАЛЬНОМУ
ПОЛІССІ УКРАЇНИ

Т.В. Цегельник, М. К. Пацюк

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Вивченню голих амєб приділяється мало уваги у зв'язку зі складністю ідентифікації видів. Амєби – мешканці різних типів водойм, на розвиток яких впливає температура, вміст розчинених у воді кисню і органічних речовин [4].

Праці, які присвячені поширенню голих амєб в умовах Українського Полісся небагаточисельні [3]. Тому нами вперше проаналізовано приуроченість голих амєб в умовах Київського Полісся і факторів, що її визначає.

Проби відібрані у 2013-2015 рр. у водоймах 4 типів: заплавних водоймах, річках, болотах, каналах в Центральній частині Українського Полісся (Житомирське і Київське Полісся). Матеріал був відібраний у 120 пунктах, всього опрацьовано 240 проб. Подібність видового складу голих амєб оцінювали за допомогою індексу Чекановського-С'єренсена [1]. Для розрахунку індексів і побудови дендрограм фауністичної подібності використовували програму Past 1.18 [2].

У результаті дослідження нами виявлено 12 видів голих амєб у різних водоймах Житомирського і Київського Полісся. Це види: *Saccamoeba stagnicola* Page, 1974, *Saccamoeba lucens* Frenzel, 1892, *Vannella lata* Page, 1988, *Vexillifera* sp., *Mayorella cantabrigiensis* Page, 1983, *Mayorella leidy* Bovee, 1970, *Mayorella oblonga* Bovee, 1970, *Thecamoeba striata* Penard, 1890, *Thecamoeba verrucosa* Ehrenberg, 1838, *Cochliopodium* sp.(1), *Vahlkampfia* sp.(1), *Vahlkampfia* sp.(2).

Найбільше видове багатство спостерігалось у заплавних водоймах (11 видів), найменше – у каналах (5 видів). У річках знайдено 10 видів, у болотах – 8 видів.

Серед ідентифікованих видів, два види зустрічались у водоймах одного типу. Так, *M. leidy* зафіксована у болотах, *T. verrucosa* – у заплавних водоймах. Виявлення цих видів в одному типі водойм може бути пов'язано із рідкістю і малочисельністю видів, а не стенопатією (частота знахідок *M. leidy* у болотах становить 2%, а *T. verrucosa* у заплавних водоймах – 1,5%).

Еврипатними можна вважати види *V. lata*, *T. striata*, *Vexillifera* sp.(2), *Vahlkampfia* sp.(1), *Vahlkampfia* sp.(2), так як були зафіксовані в усіх типах водойм.

Крім того, 5 видів голих амєб (*S. stagnicola*, *S. lucens*, *M. cantabrigiensis*, *M. oblonga*, *Cochliopodium* sp. (1)) знайдені у двох і більше типах водойм і для них, можливо, характерна широка екологічна валентність, що дозволяє їм мешкати в різних типах водойм.

За індексом Чекановського-С'єренсена найбільш подібний видовий склад голих амєб в річках і заплавних водоймах (0,95), менш подібний – між заплавними водоймами і каналами (0,62). Це свідчить про те, що водойми різних типів вивчені в регіоні приблизно однаково. За нашими даними фауністичні списки голих амєб об'єднані у два кластери: один кластер включає заплавні водойми і річки (вірогідність кластеру на основі Bootstrap – аналізу становить 100%), а другий – болота і канали (вірогідність кластеру – 50%). Об'єднання видових списків амєб в першій і другій кластери свідчить про те, що досліджувані водойми знаходяться у заплавах відповідних річок і в зв'язку між собою.

Таким чином, в регіоні дослідження голі амєби знайдені у декількох типах водойм, тому фауністичні списки амєб цих водойм подібні між собою; у водоймах Центрального Полісся відокремлюються два комплекси, специфіку яких визначають види, які приурочені до водойм розміщених в долинах річок.

Для характеристики якісного складу голих амєб у водоймах різних типів Українського Полісся у подальшому необхідно проводити додаткові дослідження із залученням методів гідрохімії, а також враховувати сезонні явища в житті цих організмів.

Література

1. Песенко Ю. А. Принципы и методы количественного анализа в фаунистических исследованиях / Ю. А. Песенко. – М.: Наука, 1982. – 285 с.
2. Hammer Ø. PAST: Palaeontological statistics software package for education and data analysis / Ø. Hammer, D.A.T. Harper, P.D. Ryan // Palaeontol. electronica. – 2001. – Vol. 4, Iss. 1, Art. 4. – P. 1-9.
3. Patsyuk M. K. Biotopic distribution of naked amoebes (Protista) in Ukrainian Polissya area / M. K. Patsyuk, I.V. Dovgal // Vestnik zoologii. – 2012. – 46 (4). – P. 355-360.
4. Patsyuk M. K. Tolerance of Naked Amoebas (Protista) to the Abiotic Factors / M.K. Patsyuk // Nature Montenegrina. – Podgorica, 2013. – № 12 (2). – P. 319-323.